

פרשת ויצא

להזהר לא לפגוע גם אם הוא גורם לעצמו להפגע

ויקם בבוקר והנה היא לאה

כותב רש"י: "אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסים לו לאה אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים"

יעקב מסר את הסימנים לרחל [ובסי' דעת זקנים כתוב שהסימנים הם: גדה, חלה, והדלקת הנר] כיוון שידע שלבן ירמה אותו. וכשראתה רחל שתתבייש אחותה עמדה ומסרה את הסימנים (עיי' במדרש מה שעשתה עוד), וכל זה כדי לא לפגוע באחותה אף על פי שיכלה להפסיד את יעקב אבינו שכיוון שהתחתן עם לאה מי אמר שירצה לגרש את לאה ולשאת את רחל ורואים שבאמת הוא לא גירשה אלא נשא גם את רחל ואפילו אם ירצה לשאתה גם אחרי שיישא את לאה מ"מ היא מכניסה צרתה לביתה ולמרות כל זאת מסרה את הסימנים כדי שאחותה לא תתבייש.

מכאן לומדים עד כמה צריך להיזהר לא לפגוע ביהודי גם אם הוא גורם לעצמו להיפגע שהרי לאה גרמה לעצמה את זה, ולמרות זאת רחל מסרה את נפשה וגלתה את הסימנים כדי שאחותה לא תתבייש, למרות שיכלה להפסיד את יעקב אבינו מ"מ כדי לא לפגוע באחותה שווה לה הדבר.

מסופר במסכת כתובות (ס ז:) מר עוקבא היה לו שכן עני, מר עוקבא היה מניח לעני כל יום ארבעה זוזים במפתן הדלת ללא ידיעתו של העני, יום אחד אמר העני אלך לראות מי עושה לי את הטובה הזאת כל יום ונותן לי ארבעה זוזים, אותו יום התעכב מר עוקבא בבית המדרש, באה אשתו אליו וחזרה יחד עם מר עוקבא, כשראה העני אנשים שמתקרבים לדלת יצא אחריהם לזהות מיהו הנותן לו כל יום ארבעה זוזים, הם ברחו מפניו שלא יזהה אותם ונכנסו לתנור גדול שגרפו ממנו את הגחלים אבל עדיין התנור היה חם מאד, התחילו להישרף רגליו של מר עוקבא, אמרה לו אשתו תניח את רגליך על הרגלים שלי, חלשה דעתו של מר עוקבא שאשתו צדקת ממנו, כיון שלמר עוקבא התחילו להישרף רגליו ולאשתו לא נשרפו. אמרה לו אשתו אל תצטער, הסיבה שלא נשרפו רגלי היא, מכיוון שאני נמצאת כל היום בבית ונותנת לעני מיד אוכל מוכן לאכול וכך הנאתו הרבה יותר גדולה, אבל אתה נותן כסף והעני צריך לקנות ולהכין ולבשל ולכן לי לא נשרפו רגלי. **שואלת הגמרא ומאי כולי האי?** מדוע היה צריך להיכנס לתנור חם שלא לבייש את העני? עונה הגמרא: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים.

ולומדים זאת מתמר שכתוב היא מוצאת להישרף ואמרה ליהודה הכר נא, אמרה אם יכיר מעצמו מוטב ואם לאו היא מוכנה להישרף ובלבד שלא לבייש את יהודה. **התוס' במסכת בבא מציעא דף נט כותבים** "היא מצאתי" לשון הצתה שכבר התחילו להצית בה אש ובכל זאת לא סיפרה **מעשה זה רואים שלא רק** שאסור לביישו אלא גם אם הוא גורם לעצמו את הבושה שהרי העני רץ אחריו לגלות מי הנותן מכל מקום ראוי למסור את עצמו ובלבד שלא יתבייש אדם כתוצאה ממנו.

מכאן לומדים את הכלל נח לו לאדם שיכנס לתוך כבשן האש ובלבד שלא ילבין פני חברו ברבים **דעת התוס' במס' סוטה דף י:** ממאמר זה שגם זה נכלל ביהרג ובל יעבור שאם אומרים לאדם או תבייש את חברך או נהרץ ייהרג ובל יעבור יוצא שהתוס' משווה לבייש חברו ברבים לעבירות החמורות

זה לשונם (תוספות סוטה דף י.) נוח לו לאדם שיפיל את עצמו לתוך כבשן האש- כדאמר בפי הזהב (ב"מ דף נח:): כל היורדים לגיהנום עולים חוץ משלשה ואחד מהם המלבין פני חברו ברבים ואומרת הגמרא שם (שם נט.) נוח לו לאדם שיבעול ספק אשת איש ואל ילבין פני חברו ברבים ודבר זה נלמד מזה מזה

כן הדבר חסר מאד לכן צריך למסור נפש **ואומר תוספות שהסיבה שלא הזכירו חז"ל** שעל הלבנת פנים צריך למסור את הנפש ביחד עם השלוש העבירות החמורות שעליהם נאמר שצריך למסור את הנפש שהם (פסחים דף כה.) עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים משום דעבירת הלבנת פנים אינה מפורשת בתורה ולא הזכירו אלא עבירות המפורשות בתורה

וכתב התורה תמימה (בראשית פרק לח) על התוס' ומשמע מדבריהם דעכ"פ לדינא שווה דבר זה לאלה הדברים דקיי"ל יהרג ואל יעבור. אבל לולא דבריהם נראה לדעתי ברור דלא שייך כלל לחשוב זה בין אלה הדברים, יען דהלשון נוח משמע דאינו מעצם הדין, רק מדרש המדות והמוסר האנושי, ומי שאינו עושה כן אינו נקרא שרע רק שאינו בעל מדות נכונות, משא"כ אלה הג' דברים שיהרג ואל יעבור עליהם הם מן הדין

ממש והעובר עליהם הוא רשע גמור כעובר על עקרי הדת וכן המהר"ל מבאר "נח לו לאדם" הכוונה שאדם השלם במידותיו שמידותיו מתוקנות מעדיף נח לו להיכנס לתוך כבשן האש ובלבד שלא יתבייש חברו וכן דעת המאירי סוף מסכת ברכות

מסופר בתלמוד ירושלמי (מסכת דמאי דף ד. ת.) רבי פנחס בן יאיר היה הולך לבית וועד לחכמים היה נהר גינני מלא מים אמר לנהר גינני האם אתה מונע ממני ללכת לבית הוועד? ומיד נחצה הנהר לפניו לשניים אמרו לו תלמידיו האם גם אנחנו יכולים לעבור בנהר אמר להם מי שיועד בעצמו שלא פגע באדם מעולם יעבור ולא יקרה לו כלום.

רבן יוחנן בן זכאי לפני פטירתו (ברכות כח) ציווה לתלמידיו: "היזהרו בכבוד חבריכם" ועוד כמה אזהרות מכל מה שיש ראה להזהירם בהיזהרו בכבוד תברכם לחשיבות הדבר

מובא בגמרא שרבי חייא גרם לבטול תורה של שיעור שלם ובלבד שלא יפגע אחד מהתלמידים **כפי שמסופר** במסכת סנהדרין יא: רבי ישב ומסר שיעור, והריח ריח של שום, אמר: "מי שאכל שום יצא", עמד רבי חייא ויצא. עמדו כולם ויצאו בשחר מצאו רבי שמעון בנו של רבי לרבי חייא אמר ליה אתה הוא שציערת לאבא אמר לו לא תהא כזאת בישראל

והמהרש"א במקום מבאר את שאלתו של רבי שמעון מדוע יצאת אף על פי שלא אכלת שום וידעת שכולם יצאו אחריו וכפי שבאמת קרה וגרמת שיתבטל השיעור ענה לו רבי חייא מוטב לבטל שיעור תורה חשוב וגדול ובלבד לא לפגוע באדם **רואים פה את אותו יסוד** אף על פי שאותו תלמיד גרם לעצמו והתנהג בפגיעותא ובא לשיעור אחרי שאכל שום ולכאורה איהו דאפסיד אנפשיה מכל מקום רבי חייא עשה זאת כדי לא לפגוע באותו תלמיד.

מסופר על אחד האדמו"רים שהיה בבהמ"ד והתחיל לבכות אמרו לו למה אתה בוכה ואמר ראיתי אדם שרצח את חברו פה בבהמ"ד דהיינו שביישו ברבים ואך לא אבכה על כך **מסופר על המהרי"ל** דיסקין שמסר שיעור, הכינו לו כוס תה ובמקום להוסיף סוכר לתה שמו מלח בכמות גדושה, כיון שהמהרי"ל דיסקין אהב עם הרבה סוכר לאחר זמן מה, שמו לב שבמקום להוסיף סוכר שמו מלח למרות זאת הרב שתה רגיל מהכוס, למרות שהרב חולה בכליותיו עד שבאה אשתו ואמרו לו ששמו בטעות אחד התלמידים במקום מלח סוכר, אמרו לו כיצד שתית כוס תה זה אמר להם מוטב להיכנס לתוך כבשן האש ובלבד שלא יבייש את חברו הרבים שלא יתבייש מכין היתה שם לי מלח במקום סוכר

אדם הרוצה שלא תבוא לו בושה לא יבייש אחרים כמובא בגמרא מועד קטן דף טז: רב (האמורא) אמר לבנו לא תבייש ולא תתבייש לא לבייש גנב ובכך ניצלו מהשואה

אסור לבייש יהודי גם בעד כל הון שבעולם

כשהאדם הולך בדרך התורה כמה הוא זוכה, משפחה יהודית באזור אירופה שהפרנסה שלהם היתה מהלול תרנגולות שהיה להם שהיו מוכרים ביצים וגם עופות והפרנסה היתה ברווח, והנה ביום בהיר אחד, ראש המשפחה בשם משה נכנס ללול וכדרכו החל לספור את העופות, ולתדהמתו הוא מגלה שחמש תרנגולות חסרות, ואמר בליבו כנראה זה מקרה ואולי אני טועה, ולמחרת שוב פעם הוא ספר את התרנגולות ולתדהמתו הוא רואה ששוב חסרים חמש תרנגולות וכך במשך כמה ימים רצופים.

ומשה החליט לעשות לזה סוף לפני שלא ישארו לו תרנגולות, ולכן בלילה התחבא משה באחת מפינות הלול החשוכות כדי לתפוס את הגנב על חם, והנה בשעה שתיים לפנות בוקר, משה שומע רעשים והנה הדלת נפתחת והוא מנסה להציץ ולראות מי זה, והוא רואה את שכינו שמתפלל איתו באותו בית הכנסת יום יום, הוא לא העז לקום ולצעוק עליו ונשאר יושב בפינתו החשוכה עד שהשכן יצא שחמש עופות בידו. אבל בוקר נאספו בני ביתו ושאלו אותו נו, האם תפסת את הגנב, והוא אומר כן תפסתי אותו, זה השכן שלנו, כולם היו בהלם, מצד אחד הוא הרי צריך לעשות לזה סוף, ואולי היום בבית הכנסת בין מנחה לערבית אני יצעק עליו ליד כולם גם בתור נקמה על כל מה שהוא עשה לנו אבל מצד שני הרי השכן מצב פרנסתו גרוע והוא צריך לפרנס את משפחתו. ומי שחרץ את הדין זו היתה האשה עקרת הבית שאמרה לבעלה, אסור לבייש יהודי מה שהיה היה, את הלול תרנגולות תמכור כמה שיותר מהר ואנו עוברים דירה ויוצאים מאזור אירופה וכל בני הבית הסכימו לאשה עקרת הבית הנבונה. ובתוך זמן קצר הבית והלול נמכרו והפליגו אל מעבר לים לכיוון אמריקה ולא עברו ימים מועטים והשואה הארורה החלה וכל אותה עיירה שבקו חיים כלל חי, אבל אותה משפחה שהיו מוכנים למכור הכל ולילך אל הלא נודע רק בלביל לא לפגוע במשפחה אחרת זכו וניצלו ממות. וזכו לחיים טובים ומאושרים כי זו דרך התורה הקדושה.

מדוע הפר את ההסכם התלמיד חכם לעשיר שהתחייב לפרנסו מעשה שבאו שניים לדין תורה לפני הרב בעל ספר "גולה עמוקות": האחד - גביר מעשירי העיר, והשני - תלמיד חכם גדול. התובע היה הגביר, הוא פתח את תביעתו ואמר: ברצוני לתבוע את החכם לדין על כך שהיפר את ההסכם שעשיתי עימו! ומה היה ההסכם? תלמיד חכם זה היה גריל לצורך פרנסתו ללכת לשוק כל יום למשך כמה שעות, היה מכר את סחורתו, וכאשר ראה שהרוויח די פרנסתו לאותו יום, היה חוזר לבית המדרש ומכשיר להגות בתורה עד אמצע הלילה. והנה העשיר בראותו זאת, התעורר בליבו לחשוב כי אין זה נאה שתלמיד חכם כזה יעסוק בשוק במסחר, ועל כן ניגש אליו והסכימו ביניהם כי מעתה ואילך ישלם העשיר את כל הוצאותיו וצרכיו, וכך יוכל התלמיד חכם לשקוד על התורה באין מפריע. כך עשו למשך תקופה מסויימת, ואולם לאחרונה זה כמה ימים שהעשיר שם לב לפתע שהחכם חזר למסחרו. כאשר העיר לו על הפרת ההסכם, נענה הלה ואמר כי הוא חוזר בו מההסכם, וכבר אין ברצונו לקבל ממנו תמיכה כלכלית. הגביר סירב לשמוע על כך - הסכם זה הסכם! אך החכם אף הוא לא אבה לשנות את דעתו. משלא הגיעו לכלל הסכמה, החליט הגביר לתבוע את החכם לדין תורה. התפלא הרב על החכם, מדוע חזר בו מההסכם,

אחר שכל הרווח הוא שלו שיוכל להגות בתורה כל היום, וזה היה מושג חייו. ענה החכם ואמר כי אכן בתחילה כך חשב אף הוא, שמעתה ירווח לו ויוכל לעסוק בתורה באין מפריע, ולכן נתן את הסכמתו להצעת הגביר, ואולם כעבור תקופה קצרה הוא הרגיש שהדבר גורם לו הפסד בעניין אחר: הנה עד עכשיו כאשר היה נזקק לעסוק במסחר לצורך פרנסתו, בכל יום שהיה קם ממיטתו היה מרגיש שעליו להתפלל על מזונו, שיזמין לו ח' סחורה בודל, וישוכל למכרה ביוקר, ושיזדמנו לו קונים מיד ולא יצטרך להישאר בשוק הרבה שעות, וכדומה משאר עניינים הקשורים לצורך פרנסתו. ובה היה מרגיש כל היום שהוא תלוי בחסדי הבורא, וענינו היו נשואות אל ה' בתפילה מדי יום בימוע על כל פרט ופרט שיצליח. אולם מאז שהסכים עם העשיר על העסק הני"ל, הנה לפתע רואה הוא ששוב אינו מרגיש את עצמו תלוי כל כך בחסדי הבורא עולם כאשר היה אז, בהיותו שהעשיר נותן לו כל הוצאותיו ואין לו כל כך על מה להתפלל כאשר היה מתפלל אז על כל פרט בכוונת הלב. ובגלל החיסרון הזה החליט שמקח טעות היה לו בכל העסק הזה, המפריע לו מדבקתו בה', שיהיה מרגיש שתלוי בחסדיו ממש ויהיו עיניו נשואות אליו בתמידות, ועל כן אינו יכול להמשיך לקיים את ההסכם.

פנקס החולים שנרשמו בו החולים להתפלל עליהם הועיל

מספרת אחת מבנות המשפחה: אימי היא אישה צדיקה ומיוחדת במינה שכל ימיה עשתה טוב לאנשים וגמלה אימם חסד. לפני כחמש עשרה שנה היא ראתה מודעה בעיתון. בקשו רחמים עבור... נמצאת במצב קשה. היא רשמה את השם בפנקס וקבלה על עצמה להזכיר את השם בתפילותיה. ומאז בכל פעם שראתה שם בעיתון, בלוח מודעות או שמעה מחברות הייתה כותבת בפנקס ומזכירה בתפילותיה יום יום. תוך כמה שנים מנה הפנקס מאות שמות שעליהם היא התפללה מידי יום. באחת מסעודות שבת אמר לפתע אבי כי ישנו סיכוי רב כי חלק ניכר מהאנשים הכתובים בפנקס כבר אינם בין החיים. אימי נזדעקה ואמרה: "איך אתה מדבר!" השתררה דממה, היושבים סביב השולחן עיכלו את הדברים ולפתע אמרו: חלק צודק, הרי כתובים שם אנשים שלפני חמש עשרה שנה היו זקנים, חלק מהם ודאי נפטרו... עיניה של אימי התמלאו דמעות: "ככה אתם אומרים... יתכן שהם נפטרו...? אבל מה בכך, אני חושבת שלא יזיק להם אם אתפלל עליהם, גם בשמים יהיה טוב לנשמתם אם אתפלל לרפואתם". ערב אחד קבלה אימי אירוע מוחי. היא הובלה לבית החולים והרופאים הודיעו שסיכוייה לחיות אפסיים. הידיעה התפשטה במהירות בקרב בני המשפחה.

אחדים רצו לבית החולים ואחרים רצו לבתי רבנים לבקש ברכה. התקשרנו לעיתון לפרסם מודעת 'בקשו רחמים' ונזכרנו שלמחרת לא יהיה מי שיתפלל עבור החולים והנפטרים בפנקס של אימי. החלטנו לעשות זאת במקומה, שהדבר יעמוד לזכותה. קומתו של אבי השתוחחה והוא הסתובב הלום צער. למחרת המצב החמיר וכמה מהאחיינים הנשואים החליטו לערוך ערב תפילה לרפואתם בבית הכנסת המרכזי. באותו יום ישננו, שלוש האחות, בביה"ח מחוץ למחלקת טיפול נמרץ והתפללנו כשאנו מחלקות בין שלושתנו את שמות הרשומים בפנקס. עצרת התפילה נועדה ל-8:00 בערב. ב-8:05 יצאו הרופאים והודיעו שהמצב נואש. הם אפשרו לנו להיכנס, ראינו את מכשירי ההנשמה, קו הדופק הלך והתעמעם עד שנעשה ישר לחלוטין, אימי נפטרה. בכינו בכי תמרורים ואז אמרה אחותי: "צריך להודיע לאנשים שכבר אין על מה להתפלל". היא לקחה את מכשיר הפלאפון וחייגה לבנה שארגן את העצרת. רגע לפני שסיימה לחייג לקחתי את הנייד וסגרתי אותו. "מדוע את עושה זאת?" שאלה. שיתפללו, מגיע לאמא שיתפללו עליה אחרי פטירתה כפי שעשתה לכל אלפי האנשים הרשומים בפנקס שלה". אמרתי. אחותי התנגדה אך האחיות השלישית אמרה: "היא צודקת, אם יש מישהו בעולם שמגיע לו שהציבור יתפלל עליו גם אחרי פטירתו, זו אמא שהתפללה על ציבור שלם מידי יום בלי לדעת אם הם חיים או לא". כעבור רבע שעה צלצל הנייד. על הצג הופיע מס' הטלפון של אחייני. ענית לשיחה. "מה קורה?". שאל. יש כאן ציבור גדול שמתפלל על סבתא, אני מקווה שזה יעזור". "מצויין", שיתפללו, מגיע לה". אמרתי. "אני רוצה להשמיע לכם את התפילה", ביקש העברתי את הטלפון למצב של רמקול ואנו שמענו את הזעקות הגדולות. "קל נא רפא נא להי. ושלושתנו פרצנו בבכי נורא שלא יכולנו להפסיקו. ידענו שאמנו האהובה אינה בין החיים. התחלתי להרגיש נקיפות מצפון, הרגשתי שאולי אנו משקריות ציבור שלם. החלטתי להמתין שהוא ישוב לדבר ולומר שהוא יכול להפסיק את התפילה כי סבתו נפטרה, אבל הוא היה שקוע בתפילה, כשהמכשיר היה מונח על הסטנדר, קול התהילים הרקיע שמיים... בדיוק אז ראינו תכונה סביבנו. רופאים ואחיות רצו לחדרה של אימנו עם ציוד החיאה ומיטתה הוקפה ברופאים. הבטתי במסך ובאורח פלא ראיתי תנועה קלושה. הם החלו בהחיאה ואנו הורחקנו מהמקום. הצטרפנו לציבור בתפילותיו, בכינו וזעקנו להקב"ה. לאחר דקות ארוכות יצא הרופא את

והודיע שלאימנו קרה נס: אחת האחיות חשה בתזוזה ואימנו שבה לגלות סימני חיים. היא אמנם במצב לא קל, אך יצאה מכלל סכנה. אימנו שרדה האירוע ולאחר שיקום מסיביו שארך חודשים היא הולכת, מדרבת ומתפקדת באופן הממאים לגילה. שוב איננו צוחקים על פנקס החולים והנפטרים. אנו יודעים היטב שכל אלפי האנשים שהיא התפללה לרפואתם לאחר פטירתם באו לכיסא הכבוד ונשאו תחינה לבורא עולם שישאיר אותה בחיים, ואליהם הצטרפו יושבי הארץ שנשאו תפילה להחלמתה. (תורה ואמונה).

כתוב בספר הסיידים (סימן ריח) אם בא ראובן לידי צער והגיד צערו לשמעון ושמעון התחנן על ראובן כאלו הצער על עצמו לבסוף כשיבא על שמעון שום צער ולא התחנן ראובן על שמעון כמו שמעון על ראובן הרי כאלו גזלו שטאמר (ישעי' ג' י"ד) גזילת העני בבתיכם ואפי' אם נושע שמעון שטאמר ואהבת לרעך כמוך. **ואם התחנן על חבירו אף על פי שלא הועיל כשיבא הוא או זרעו לאותו צער הקב"ה יזכר מה שעשה לחבירו כשנעשה לו זה המאורע ומושיע. ולכן מצווה גדולה להצטרף לתפילות על חולים שגם אם לא יועיל לחולה לגמרי בוודאי שיועיל למתפלל שלא יבוא לידי אותו צער.**

וכן כותב ספר חסידים סימן תקנ"ג וז"ל: **יש מתפלל ונענה ויש מתפלל ואינו נענה, והטעם לפי שצער חבירו וזלזולו של חבירו אינו מעלה על לבו של המתפלל זה יתכן שאף יהיה נענה לפי שיהיה לו לחשוב אינו הייתי בצער של זה הייתי צריך להתפלל עליו וכתוב (ויקרא י"ט י"ח) ואהבת לרעך כמוך, ומאחר שאינו מצטער בצער הצדיק לא יתכן שיהיה נענה לכך כל התפילות והתחנונים תקנו לומר בלשון רבים רפאנו ראה נא בעונינו ואם לא [שחש וכואב את צער הזולת] מה בין זה לבהמה שאינה חוששת בצער חברתה ועליו נאמר (קהלת ג' י"ט) ומותר האדם מן הבהמה אין. עכ"ל**

קב"ה' לכל קוראיו ולא משנה מה רמתו הרוחנית אבל בתנאי 'לכל אשר יקראוהו באמת שתהיה התפילה מעומק הלב ואומר לקב"ה יש לי רק אותך רק אתה יכול לעזור ואזי תפילתו נשמעת כשהיא עם דמעות

סיפר הרב שלום שבדרון זצ"ל: לילדי הגר בלונדון, ישנו מכר עורך דין מצליח, היודע מעט מאוד על יהדות. באחד הימים הוא פונה אליו ומספר לו שהוא בצרה גדולה: בעבודתו קיבל עליו להיות פרקליט של נכרי אחד, שהעבד בעניין פלילי. במהלך המשפט התגלה כי הלקוח הזה הוא ראשי גדול, עד שהשופט לא חשך את שבת ביקורתו גם מהעורך דין שלו, והראשי אותו כי היה מודע לרמאות של הלקוח, ועל כן החליט להעמיד למשפט גם את עורך הדין. באנגליה מתנהל כל הענין המשפטי בדרך קפדנית ביותר. השופטים מדקדקים לא רק עם הנאשמים העומדים למשפט אלא גם עם עורכי הדין, שלא יהיה עליהם שום רבב. ולכן נסקפה לעו"ד זה סכנה גדולה, שלא רק שישללו את רישיונו ויפסלוהו מלעסוק במקצועו, אלא עלולים עוד להטיל עליו עונש כבד עם קנס. הוא סיפר זאת לילדי בצער גדול, כשהוא לא יודע לשיטת עצה בנפשו. אמרו לו איש שיחו: שמעני ידי, העצה הטובה ביותר היא, שתעשה ככל אמרנו בית ישראל, היינו להתפלל פשוט לריבוננו של עולם, והוא יוציא אותך מן הצרה! משיב לו העו"ד: מה, לבקש מה? - זאת אינני יכול! ואסביר לך מדוע: פעם כבר ביקשתי ממנו ישועה והבטחתי לו שיותר לא אבקש שום דבר...!ומה היה הדבר שביקש ועל זה נתן הבטחתו שיותר לא יבקש? מספר שנים קודם לכן הוא הוזמן לאוסטרליה לצורכי עבודתו, ויצא לשם לשהות של ששה שבועות חודשים.

הוא לקח עימו בסיעתו את בתו היחידה והאהובה, שהייתה אז בת שבע שנים. והנה בהיותם שם באוסטרליה, חלתה לפתע הילדה בצורה קשה, והרופא הזעיק אותה מיד לבית החולים, שם ערכו לה סידרה של צילומים, והתגלתה המחלה האורורה, ה' יצילנו.

מיד פתחו בסדרה של טיפולים, אבל עברו כמה שבועות ומצבה הלך ונעשה גרוע יותר ויותר, עד שיום אחד, זה היה בשבת, אמר הרופא לאביה העו"ד, כי מצבה קריטי, ולא נותרו לה אלא שתיים שלוש שעות בלבד לחיות. האבא היה מזועזע ונחרד לשמע הבשורה הנוראה, אך משתאוושש קמעא, נפלה החלטה בלבבו ללכת מיד לבית הכנסת. אומנם הרבה לא ידע, לא זכר שום דבר של ידות, אולם הוא זכר שביום הבר מצוה לקח אותו אביו לבית הכנסת והניח לו תפילין. הוא לא השתהה, יצא והחל לחפש בית הכנסת. זה היה כבר בשעות הצהריים, חיפש וחיפש עד שמצא בית הכנסת. המקום היה כבר ריק מאנשים. למזלו, היה פתוח. הוא נכנס פנימה ובהיות ליבו מר עליו, פרץ בבכי עז שנמשך שתיים ללא הפוגה, ובתוך בכיו עמד ודיבר: רבנו של עולם, אני מוכרח לבקש ממך דבר, ואני מבטיח לך שיותר לא אבקש עוד משהו...! אני מבקש ממך שבתי האהובה תישאר בחיים...! כך נשאר עוד זמן מסויים בבכיו, עד שלפתע חש באיזו הקלה על ליבו. הוא החליט שהגיע הזמן לשוב לבית החולים ולראות מה המצב. והנה שובו לבית החולים ליד מיטת ביתו,

מקדם הרופא את פניו ואומר לו: קרה דבר פלא, מוזר מאוד - היא פקחה את עיניה! הרופא לא היסס ומיד ערך לה בדיקה, בסיומה אמר לאב: תראה, יש תקווה! למחרת בבוקר, כשחזר שוב האב לבית החולים, היא כבר ביקשה מעט מים. כך החל תהליך מופלא של שיקום הילדה, עד שכעבור שבועיים היא כבר ירדה מהמיטה. משתגע למצב זה החליטו לערוך לה בדיקות יסודיות: האם יש לה או אין מחלה? הצילומים נעשו וכולם מתפלאים: נס ופלא! אין שום דבר! הרופאים כולם השתוממו ממש ויצאו מן הכלים, עד שהלכו ועשו אסיפת רופאים מכל רחבי העיר, כשהם מציגים בפניהם את הצילומים הראשונים שהראו בבירור את הגידול, ואת הצילומים החדשים שבהם לא נמצא שום דבר. כולם הפטירו ואמרו: אין זה אלא נס משמים... סיים עורך הדין את סיפורו ואמר לילדיו: עתה הלא שמעת, כי הבטחתי לה' שלא אבקש עוד, וכיצד אוכל להפר הבטחתי? אמר לו ילדיו: אין בכך כלום! אתה אומנם הבטחת אבל אתה יכול ללכת ולבקש עוד פעם, ה' רחום וחונן וייעתר לך. מששמע כך, הלך והתפלל שוב מקירות לבו, ובחסדי ה' יצא מן המשפט זכאי. (שאל אביך יגידך ח"א עמוד ר"ט

[א] בימות החול אדם משלים מאה ברכות על ידי ברכות השחר וברכות התפילה מתחלה ועד סוף, ועל ידי ברכות אכילה ושתיה, ובשבת ויום טוב שחסר לו מברכות תפילת שמונה עשרה, ישלים במיני פירות ובשמים, וביום התענית יחסר לו הרבה ברכות ובפרט כשמתענה לילה ויום, יזהר לשמוע ברכות הקוראים בתורה ועונה אחריהם אמן וזה יועיל להשלים בשעת הדחק היכא דלא אפשר, וצריך שישמע כל הברכה מתחלה ועד סוף: [א.ה. עיין ב"י סימן מו שעושה את החשבון שאדם מגיע בשבת לשמונים ואחד ברכות חסר 15 לו ברכות, אם מוסיפים אשר יצר בממוצע חמש פעמים נשאר 10 ברכות יש להשלים פעמיים ביום ברכות מעג אש שזה חמש ברכות בכל פעם, ואם מוסיפים ברכה אחרונה נפשות ועל המחיה כשאוכל מזונות ומריח כל עם על צעי בשמים מגיע כל פעם לשמונה ברכות ובפעמיים שעושה סדר זה מגיע ל-16 ברכות שחסרון לו והותר]

[ב] המברך צריך להשמיע לאוזניו הברכה, ויזהר לברך במתון בכונות הלב, ויזהר לא לדלג שום מילה ואם דלג שם או מלכות יחזור ויברך, דכל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה, ואפילו לא דילג אלא תיבת העולם לבד יחזור ויברך כי מלך לבד אינה מלכות[ה"ע דילג תיבת "העולם" לא יחזור לברך משום סב"ל וכן אם אמר אדנות ודילג תיבת א-לוקינו או אמר א-לוקינו ודילג אדנות יצא בדיעבד]:

[ג] יזהר שלא יפסיק בין ברכה לאכילה או שתיה יותר מכדי דיבור דהיינו כדי אמירת "שלום עליך רבי" שהוא שלש תיבות, רמז לדבר בשער לא יפתח פיו בשע"ר ר"ת בשיעור שלום עליך רבי, מיהו בבציעה על המוציא כשאוכל עם אחרים התייר לבצוע פרוסה גדולה כדי ליתן מנה למסובין ואף על פי שעל ידי בצעו פרוסה גדולה שוהה יותר מכדי דיבור הותר לו זה משום מצוה, ויזהר לאכול מאותה הפרושה קודם שיבצע ממנה למסובין, וכן אם רוצה לשתות מים ורוצה לשפוך מהם קצת ישפוך קודם שיברך כדי למהר לשתות אחר ברכה, וכן משום שלא לשפוך אחר הברכה מפני הביוון של הברכה שחלה כבר על כל המים שבכלי, וכן יש ליהזר כששותה משקה חם שלא ינופף בשפתיו לקררו אחר הברכה אלא יעשה קודם, ויש ליהזר שלא יברך על מאכל ומשקה חם ביותר, משום דחוששין שמה ישעה מפני החום:

[ד] אם לבו רואה את הערוה שאין לו אזור או כסות דחוק. אסור לברך, וכן ראשו מגולה אסור לברך, וכל דבר שמברך עליו יאחזנו בימיו, ובספר חסידים כתב אם מושיטים לו ספר צריך שיקחנו ביד ימין ואין לתחוב הפרי שמברך עליו בסכין ויאחזנה בימיו, כי הם שני הפכים דהימין ממנו תוצאות חיים והסכין מקצר הרוח וצריך להזהר שהמזלג יהיה של כסף ולא של ברזל, כי יש דבר דמוכרח לתחוב במזלג ולברך:

[ה] העומד על אמת המים מברך ושותה מאמת המים, אף על פי שהמים שהיו לפניו בעת הברכה חלפו והלכו, מפני שדעתו היה על מים שיבוא בסיום ברכתו ועליהם חלה הברכה. נטל בידו מן הכלי שיש בו פירות ויברך עליו, ובסיום הברכה נפל מידו ונאבד או נמאס יקח פרי אחר מהכלי ויאכל על סמך אותה ברכה מפני שדעתו היה לאכול גם כן מן הפירות שבכלי ולכן חלה עליהם הברכה, ואף על גב דיש חולקין עם כל זה סב"ל ולא יברך עוד, ודוקא שהיה בדעתו בעת הברכה לאכול עוד ממה שלפניו אף על פי שלא היה נופל הפרי מידו, וכן אם בירך על כוס יין ונשפך והיה קנקן יין מונח לפניו והיה בדעתו לשתות עוד ממנו, אבל אם לא היה בדעתו אלא לאכול אותו הפרי שהיה בידו דוקא, ולא לשתות אלא אותו הכוס שהיה בידו, הנה עתה שגאבד או נשפך נמצאת ברכתו לבטלה ואומר בשכמל"ו, ואם ירצה לאכול פירות מן הכללי צריך לחזור ולברך, מיהו גם בזה ישתדל להביא אדם אחר שיברך על הפרי ויכוין עליו, או יביא מין אחר שברכתו שוה עם אותו הפרי ויברך עליו, וכל זה אם סיים הברכה שאמר תיבת א-להינו גם כן, אבל אם לא אמר אלא בא"י ונפל הפרי או הכוס מידו יסיים למדני חוקיק דנראה כקורא פסוק תהלים, ואז יקח פרי אחר ויברך עליו:

[ו] אם נטל פרי בידו ויברך עליו וראה אחר יפה ממנו לא יחליפנו, אף על פי שבדעתו היה בעת שבירך גם על זה הפרי האחר:

[ז] היה אוכל פירות דרך עראי והביאו לו עוד, אם היה דעתו מתחלה על מה שיביאו לו אינו חוזר ומברך על מה שהביאו לו אף על פי שכבר אכל כל מה שהיה לפניו, ואם לא היה דעתו מתחלה אלא רק לאכול את אלו הפירות שלפניו דוקא ונמלך לאכול עוד ואמר שיביאו לו צריך לברך על מה שיביאו לו אפילו יש עדיין לפניו מן הפרי, ואם הוא בסתם הנה כל זמן שמונח לפניו מן הפרי שכבר בירך עליו יש מחלוקת האם לברך וסב"ל ולא יברך דאמרינן סב"ל אפילו בקום אכול, ואף על פי דאמרינן סב"ל בקום אכול מכל מקום כל היכא דאפשר לנו לתקן מתקנינן והוא שיברך על מעט סוכר שהכל יופטור גם אותו הפרי, או יבא אדם אחר ויברך ויאכל ויכוין עליו, ואם אין אפשר בכל אופנים אלו יברך בלי שם ומלכות, ורק יהרהר שם ומלכות בלבו:

וכל זה מייירי בסתם, ויש עדין לפניו מאותו פרי שברך כבר דבאהי גונא הוא שיש פלוגתא הנוכרת לעיל, אבל אם הוא בסתם ואכל כל מה שהיה לפניו ואחר כך הביאו לו הרי זה מברך לכולי עלמא על מה שהביאו לו, מפני שהוא היה אוכל בדרך עראי, ואין חילוק בין אם הביאו לו ממין הראשון או ממין אחר שברכתו שווה עם הראשון[ה"ע גם בסתם אינו חוזר ומברך משום סב"ל אף על פי שאכל כל מה שלפניו ואפילו הביאו לו מין אחר שברכתו שווה למין שאכל כגון אוכל דגים והביאו לו בירה], ואם קבע עצמו על השולחן לאכילת פירות אז אפילו אם אכל כל מה שהיה לפניו ואחר כך הביאו לו עוד אין צריך לברך, דכל שקבע עצמו לאכילת פירות אינו מסיח דעתו כל זמן שמסב על השולחן. וגם סבה אף חילוק בין הביאו לו ממין הראשון או ממין אחר שברכתו שווה

[ח] אפילו אם קבע לאכילת פירות, אם סיים אכילתו וסילקו הפירות לפניו,

וגמר בדעתו לברך ברכה אחרונה עד שעבר זמן מה מפני שנתעסק בדבר אחר ואחר כך נמצא מאותו המין פרי ששנף על המטה או בקרן זוית או על הארץ הרי זה נעלם בוודאי וצריך לברך על אותו הפרי שמצא אם ירצה לאוכלו, ומיהו טוב יותר למנוע עצמו מזה שלא לאכול כדי שלא יברך [ט] אם אחר שברך על מה שלפניו ואכל ממנו הביאו לו פרי מין אחר שברכתו שווה, אך הוא חשוב וחביב עליו יותר ממין הראשון שהיה לפניו צריך על החדש אם לא היה דעתו לופטורו בברכה של הראשון בפירוש דאינו בדין שיפטור פרי שאינו חשוב לפרי חשוב וחביב דרך גררה אלא אם כן נתכוון בדעתו לופטורו [ה"ע המברך לא הפסיד]

וכל זה מדובר באדם האוכל משלו, אבל אוכל על שלחן אחרים כיון שבירך על מין אחד פטור כל מה שיביאו לו עוד אפילו לא היה לפניו עוד מן הראשונות, הדכל תלוי בדעת בעל הבית, אם לא שנמלך ממש, וכל שהוא אוכל על שלחן בעל הבית אפילו לא היה בדעת בעל הבית ליתן לאורחים יותר ממה שיש לפניהם רק לבקשת האורחים נתן להם עוד, למרות זאת אין צריכים לחזור ולברך משום דעל שולחן בעל הבית סומכין שיודעין שיתנו להם כל צרכם ואין עושין הסח הדעת: [ברך בורא נפשות וכיון על משקה ולא חשב לפטור את האורז אינו חוזר ומברך על האורז בורא נפשות]

[י] אורח הנכנס לבית חבירו והביאו לו כוס משקה סוכר שברכתו שהכל, ואחר כך הביאו לו משקה קפה ברכתו שהכל לא יברך על הקפה דנפטור בברכה האשונה מפני כי יש בני אדם שמכבדין לאורח במשקה של קפה בלבד ויש שמכבדין בזה ובוזה, מיהו טוב שהאורח יכוין במשקה הראשון שיביאו לו לפטור גם משקה האחר שיושטו לו אחר כך, והאדם יעשה מזה הקש לכמה דברים שרגילים בהם אנשי המקום ההוא:

[יא] לקח דבר שברכתו בורא פרי האדמה וחשב משום שהוא פרי העץ, ויברך אדעתא דעץ שאמר ברוך אתה ה' אמי"ה על דעת לומר העץ ונזכר וסיים בורא פרי האדמה יצא, וכן הוא הדין אם לקח דבר שברכתו שהכל וחשב שהוא עץ ופתח ויברך על דעת לומר העץ ונזכר ואמר שהכל יצא, וכן הוא הדין אם לקח כוס משקה שברכתו שהכל וסבור שהוא יין גם כן דינא הכי דיצא, אך לדעת הרמב"ם ז"ל לא יצא כיון דבעיקר הברכה היה בדעתו לומר שלא כהגון, כיצד יעשה משום ספק ברכות יטעום מה שיבדו שיהיה עליו כדי שלא תהיה ברכוה לבטלה לכולי עלמא, ומשום חששת סבר הרמב"ם ז"ל יתן לאחרים שיברכו ויאכלו ממנו ויכוונו לפטור ואז יאכל כרצונו: ומיהו אם זה הפרי שהיה בידו ברכתו בורא פרי העץ וחשב שהוא פרי אדמה, ואמר בא"י אמי"ה על דעת לומר בורא פרי האדמה ונזכר וסיים בורא פרי העץ יצא לכולי עלמא ואין צריך לתקן בזה, יען שאם בירך על דבר שברכתו עץ בורא פרי האדמה יצא, וכן הוא הדין אם זה ברכת עץ או בורא פרי הגפן וחשב שברכתו שהכל ופתח לומר שהכל וסיים ברכתו העקריה יצא לכולי עלמא, משום דעל הכל אם בירך שההכל יצא:

[יב] אם בירך על פרי אדמה בורא פרי העץ ותוך כדי דיבור נזכר שטעה ואמר בורא פרי האדמה, וכך היתה ברכתו בא"י אמי"ה בורא פרי העץ בורא פרי האדמה יצא, ואף על גב דיש חולקין קיימא לן סב"ל, וכן הוא הדין בטעה בדבר שברכתו שהכל ויברך עץ או משקה שברכתו שהכל וברך בורא פרי הגפן:

[יג] טעה ויברך על הלחם בורא מיני מזונות יצא, [ה"ע משום סב"ל] ואפילו שאר מיני מאכל ומשקה אם טעה וברך עליהם בורא מיני מזונות יצא, דבלשון תורה הכל נקרא מזון חוץ ממים ומלח, ולכן אם טעה ויברך על המים בורא מיני מזונות לא יצא, וצריך לומר בשכמל"ו ויחזור ויברך על המים שהכל נהיה בדברו וכל דיני טעויות הנזכר לעיל שכתבנו דיוצא ידי חובה היינו רק בדיעבד, אבל לכתחילה קודם שיברך צריך שידע ויכוין הברכה שצריך לברך, כדי שבהזכרת השם שהוא עיקר הברכה יהיה יודע מה שמסיים באמיתות ותבא עליו ברכה: אמרו רבותינו ז"ל המזלזל בברכות הנהנין גורם רעה לעצמו להטמא בקרי ב"מ, כי תמשול בו הסטי"א ולהפך הנהנין בברכת הנהנין הוא ממשול ביצ"ר ממשל רב ויתקן עצמו בזה תקון גדול עצום ורב, על כן ראה כמה וכמה צריך האדם ליהזר בברכות ולא יביא עצמו לידי ברכה לבטלה, ולא ישנה ויטעם הם אלא את הכל יוציא בכונה גדולה, ואז הוא טוב לו וטוב לעולם:

זהו הקדוש מתורגם - שערי דמעה לא ננעלו

תיקוין אחד עשר, בראשית פרי"א שש"י, [שש] ומה הוא? שש"ה היכלות כנגד שש"ת ימי בראשית. א-לוקים זו האם העולם עליהם, ש"היא היכל השביעי, וכמו שהאם העליונה הוציאה שש, כך האם התחתונה הוציאה שש, ומה הם: את השמים ואת הארץ, והם ששה כלים, שש"אמר בהם כי שש"ת ימים עשה יהו"ה את השמים ואת הארץ, וההיכלות התחתונים הם כלים להיכלות העליונים. וכש"ש"האל היו מתפללים, כל ההיכלות הללו היו נפתחים אליהם, וכעת בגלות נאמר בהם כל השערים ננעלו, והשכינה מחוץ להיכלים, והקדוש ברוך הוא מחוץ להיכלו, והמלאכים הממנים על התפלות מחוץ להיכליהם. זהו שכתוב הן אר"אם יצקו חצה, ואין לתפלות מקום להקנס, וזהו כל השערים ננעלו, אבל שערי דמעה לא ננעלו, ואין מי שיפתח את השערים הללו עד שיבא בעל הדמעה, שש"אמר בו ותפתח ותראהו את הנהר והנה נער בכר, ואין ההיכל נפתח אלא בו, וזהו ותפתח, שנפתח ההיכל הזה אליו. במה נפתח לו? בדמעה. זהו שכתוב והנה נער בכר, ומיד ותחמל עליו. ועוד ותפתח, כש"ש"האל פותחים בתשובה בבכיה, מיד ותחמל עליו, וזהו בככי יבאו, בזכות הבכיה שלו ותפנסו מן הגלות. שיש היכל של דמעה שאין לה רשות לפתח אלא בדמעה, ויש היכל הנגון שאין לה רשות לפתח אלא בנגון, ומשום זה דוד מתקרב לאותו ההיכל בנגון, וזהו שכתוב והיה כנגון הימנו. ויש היכל של אור שלא נפתח אלא לאדם שהיה מתעסק באור התורה ותיקוין זהוהו דף כו.

אמרי חז"ל: חביבה תפילה, אף כשהאדם בא לה' בתפילה כשר צר לו - אין הקב"ה דוחהו, ולא כדרך העולם לומר לבני אדם: "מדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם" (שופטים יז) אלא מוכן הקב"ה תמיד לקבל האדם. (ספר העיקרים), מרן החפץ חיים התבטא פעם שלא עברה עליו תפילה אחת בחייו שבשומע תפילה שבה לא התפלל ובקש והתחנן על חינוך ילדיו. מספרים תלמידי החתם סופר שלאחר שסיים את תפילת העמידה היו רואים שלולית במקום שעמד, מריבוי הדמעות ששפך לפני ה' בהשתפכות נפש גדולה, כתוב בקצף אגרות ח"ב אגרות קלב החזון איש וזה לשונו: **בכל** פגע חריני מרגל להחזיק את האמונה פי לא נעשה דבר בעולם במקרה, רק על פי השקפתו ויתברך. והריני מתאמץ בתפילה להעביר את רע הגזירה, ולפיכך חריני מתחנן בקרירות להשתדלות, כי על פי הרב אין ההשתדלות בפרה

